

İÇİNDEKİLER

HOŞ GELDİN TARİH KÂŞIFI!

7

TOPKAPI SARAYI

17

DOLMABAĞÇE SARAYI

39

BEYLERBEYİ SARAYI

53

YILDIZ SARAYI

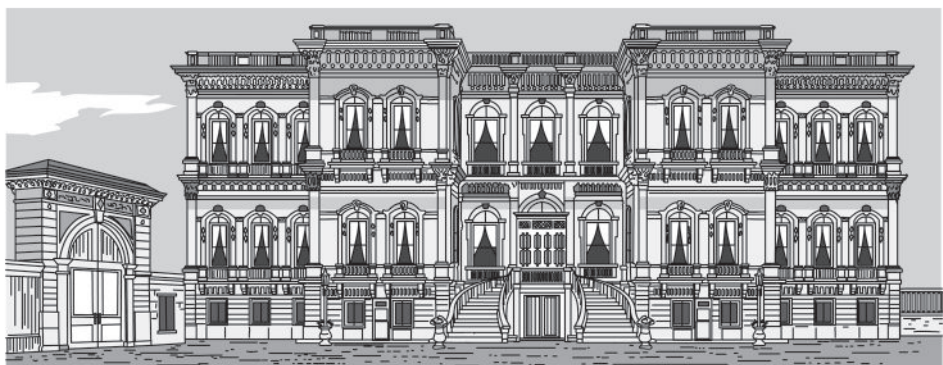
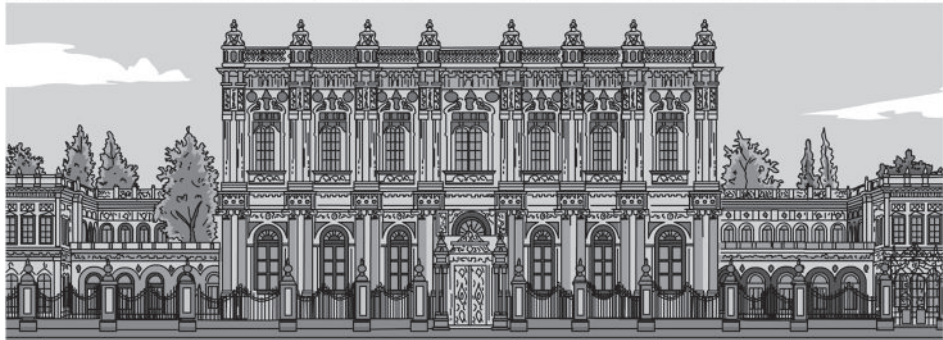
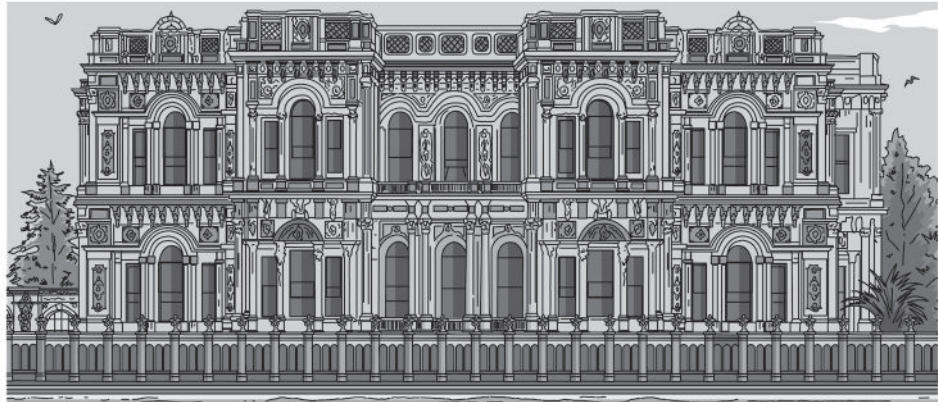
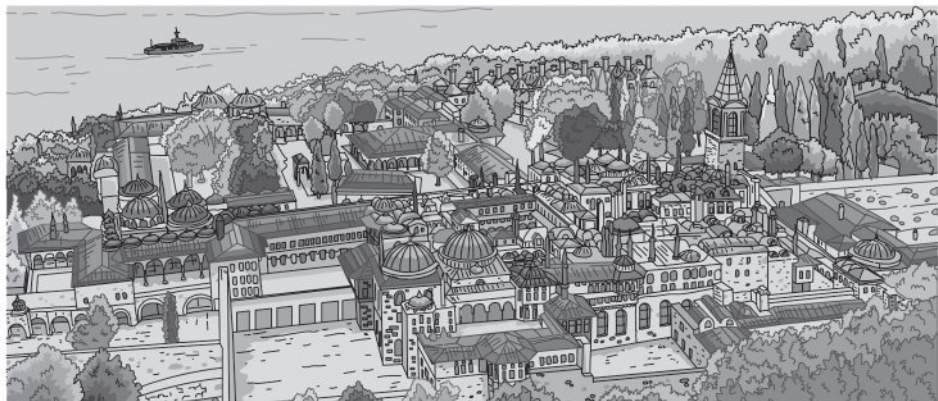
65

MİLLÎ SARAYLAR

85

**BU KİTAPTA GEÇEN BAZI KELİMELEİN
ANLAMLARINI MERAK EDİYORSAN...**

95

HOŞ GELDİN TARİH KÂŞİFİ!

Sarayların Kapısını Aralamaya Hazır mısın?

Merhaba Sevgili Tarih Kâşifi!

Bu kitapta seninle yüzlerce **YILDIR AYAKTA DURAN ÇOK ÖZEL YAPILARI** tanıyacağız. Bu görkemli mekânlar nice padişahlara, devlet adamlarına, sanatçılara ve dünyanın farklı yerlerinden gelen misafirlere ev sahipliği yaptı. Bahçelerinde çocuk sesleri yükseldi, salonlarında önemli kararlar alındı.

Evet, doğru tahmin ettin. Konumuz saraylar!

Ama önce
küçük bir meseleyi
açıklığa kavuşturalım.
“Saray” denince
aklına ne geliyor?

Büyük odalar mı? Altın işlemeli tavanlar mı? Uzun koridorlar mı? Belki de **“PADİŞAHLARIN YAŞADIĞI BÜYÜK EVLER”** diye düşündün. Bu cevap doğru olsa da sarayları anlatmak için yeterli değil.

Çünkü saraylar, görkemli yapılar olmanın yanında büyük bir yaşam ve yönetim merkeziydi. Bir sarayın içinde yaşananlar, bazen dışarıdan görünen ihtişamından çok daha fazlasını anlatırdı.

“Saray” kelimesinin geçmişine baktığımızda çok eski zamanlara uzanan bir yolculuğa çıkarız. **KÖKENİ, ESKİ FARŞÇADA “EV”** anlamına gelen bir sözcüğe dayanır. Türkler de yaklaşık bin yıldır bu kelimeyi kullanır. Fakat zaman içinde “saray” kavramının anlamı genişledi.

Saraylar; insanların
yaşadığı yerler olmanın
yanında devletin yönetildiği,
önemli kararların alındığı,
sanatçıların eserler
ortaya koyduğu ve
bilim insanlarının çalışmalar
yaptığı merkezler
hâline geldi.

Bir sarayın içinde aynı anda birçok farklı hayat devam ederdi. Bir bölümde aşçılar yemek hazırlarken başka bir

bölümde öğrenciler eğitim görürdü. Ustalar sanat eserleri üzerinde çalışır, devlet görevlileri ülkeyle ilgili konuları görüşürdü.

Kısacası saraylar, kendi düzeni olan **KÜÇÜK BİR ŞEHİR GİBİYDİ.**

Osmanlı tarihindeki ilk saray örneği Bursa'da Orhan Bey döneminde yapılan Bey Sarayı'ydı. Bu yapının günümüze ulaşan bir kalıntısı bulunmuyor. Ancak Osmanlı döneminden kalan birçok saray bugün hâlâ geçmişle bağ kurmamızı sağlıyor.

Peki devletler neden
bu kadar çok saray yaptırdılar?
Bunun sebebi elbette ki
sadece gösterişli yapılara
sahip olma isteğinden
ibaret değildi.

Şimdi bir elçi düşünelim. Uzak bir ülkeden geliyor olsun. Saraya adım attığında gördüğü mimari, süslemeler ve düzen ona, **O DEVLET HAKKINDA PEK ÇOK BİLGİ VERİRDİ.** Hangi sanatlara değer verildiğini, ustaların nasıl çalıştığını ve insanların nasıl bir anlayışa sahip olduğunu bu ayrıntılardan öğrenirdi.

Bugün tarih kitaplarından pek çok bilgi öğreniyoruz. Padişahları, önemli olayları ve geçmişte alınan kararları

okuyabiliyoruz. Ancak bir olayın yaşandığı yeri görmek, öğrendiğimiz bilgileri çok daha anlamlı hâle getirir.

Bir düşün... **FATİH SULTAN MEHMED'İN İS TANBUL İÇİN PLANLAR YAPTIĞI YERLERDE DOLAŞTIĞINI**, Kanuni Sultan Süleyman döneminden kalan bir avluda yürüdüğünü, Sultan Abdülmecid'in misafirlerini ağırladığı salonları gördüğünü hayal et.

İnsanın aklına hemen şu soru geliyor:

“Acaba yıllar önce burada neler yaşandı?”

İşte biz de bu kitabın
sayfalarında bu sorunun
cevabını arayacağız.
Osmanlı tarihine
iz bırakan dört büyük sarayı
yakından tanıyacağız:

- **TOPKAPI SARAYI**
- **DOLMABAĞÇE SARAYI**
- **BEYLERBEYİ SARAYI**
- **YILDIZ SARAYI**

Bu gezi sırasında sadece gördüğümüz nesnelere bakıp geçmeyeceğiz. Bir yapının neden o şekilde tasarlandığını, kullanılan eşyaların hangi amaçla hazırlandığını ve bütün bu eserlerin arkasındaki emeği anlamaya çalışacağız.

Çünkü gerçek bir tarih kâşifi, ayrıntılara dikkat eder.

Saraylar Bugüne Nasıl Ulaştı?

Osmanlı'nın dört önemli sarayını tanımaya başlamadan önce bir konuyu öğrenmemiz gerekiyor.

Hiç düşündün mü, yüzlerce yıl önce yapılan bir saray bugün nasıl ayakta kalıyor? İçindeki odalar, eşyalar ve sanat eserleri nasıl korunuyor?

İşte bu noktada önemli bir kurumla tanışıyoruz:

MİLLÎ SARAYLAR BAŞKANLIĞI.

Millî Saraylar Başkanlığı; tarihî sarayların, köşklerin, kasırların ve değerli koleksiyonların korunması için çalışmalar yapar. Böylece yıllar önce yapılmış eserler bugün ziyaret edilebilir ve yakından incelenebilir.

Bu çok önemli bir iştir
çünkü o salonlarda bir zamanlar
önemli kararlar alınmış,
farklı ülkelerden gelen
misafirler ağırlanmış, ustalar
uzun süren çalışmalar sonucunda
eserlerini tamamlamıştır.

Bazen kapının üzerindeki bir işleme, bazen bir çini deseni, bazen de yıllar öncesinden kalan bir eşya bize **O DÖNEMİN İNSANLARI HAKKINDA** bilgiler verir. Her eser, onu hazırlayan kişilerin bilgisini, emeğini ve sanat anlayışını yansıtır. Mesela Topkapı Sarayı günümüze ulaşmasaydı Fatih Sultan Mehmed dönemindeki

saray hayatını bu kadar yakından öğrenemedik. Dolma-
bahçe Sarayı korunmasaydı Osmanlı'nın son döneminde-
ki değişimleri anlamamız daha zor olurdu.

Bu yüzden tarihî yapıları korumak, geçmişte verilen
emeğe sahip çıkmak ve bu eserleri **GELECEK YILLA
RA ULAŞTIRMAK ANLAMINA GELİR** ve çokook
önemli bir iştir.

Sarayları Gezerken Nelere Dikkat Etmeliyiz?

Gerçek bir tarih kâşifi olmak ister misin?

O hâlde bir sarayın kapısından içeri
girmeden önce dikkat etmemiz
gereken bazı noktaları öğrenelim.

1. SESSİZ VE DİKKATLİ OLMALIYIZ

Saraylar, pek çok insanın ziyaret ettiği özel mekân-
lardır. Gezerken hem çevremizdeki insanları düşünmeli
hem de gördüğümüz eserleri dikkatle incelemeliyiz.

2. TARİHÎ ESERLERE DOKUNMAMALIYIZ

Sarayın içinde gördüğümüz eşyalar yüzlerce yıl önce-
sinden kalmış olabilir. Bir masa, bir kitap, bir süsleme ya
da küçük bir eşya bile uzun yılların izini taşır. Bu nedenle
eserlerin zarar görmemesi için belirlenen kurallara uy-
malıyız.

3. MERAK ETMELİ VE ARAŞTIRMALİYİZ

İyi bir tarih kâşifi yalnızca gördükleriyle yetinmez. Odanın neden o şekilde hazırlandığını, odada yer alan eşyaların ne için kullanıldığını ve bir yapının nasıl meydana geldiğini öğrenmeye çalışır.

4. KÜÇÜK AYRINTILARA DİKKAT ETMELİYİZ

Sarayı gezerken kapılardaki işlemlere, tavanlardaki desenlere, bahçelerin düzenine ve kullanılan malzemelere

dikkat edebiliriz. Çünkü bu ayrıntılar bize o dönemin sanat anlayışı ve günlük yaşamı hakkında bilgiler verir.

5. GEÇMİŞTEN KALAN DEĞERLERE SAHİP ÇIKMALIYIZ

Bugün gezdiğimiz saraylar birçok insanın emeğiyle ortaya çıktı ve yıllar boyunca korunarak bize ulaştı. Bizim görevimiz de bu eserleri özenle korumak ve gelecek nesillerin de tanıyabilmesine yardımcı olmaktır.

Tarih Kâşifi Görevi

Şimdi sıra sende!

Aşağıdaki soruları cevaplayarak yolculuğuna başlayabilirsin.

Adım:

Bugünün Tarihi:

İlk ziyaret etmek istediğim saray:

Tarihte en merak ettiğim kişi:

Bu kitapta öğrenmek istediğim şey:

.....

.....

.....

.....

Kübra Hoca'nın Tarih Notu

Sevgili Tarih Yolcusu,

Saraylarla ilgili ilk bilgilerimizi öğrendik. Artık biliyoruz ki bu yapılar, geçmişte insanların nasıl yaşadığına ve bir devletin nasıl yönetildiğine dair pek çok iz taşır.

Ama tarih öğrenirken sadece büyük olaylara ve önemli isimlere odaklanmak yeterli değildir. Bir dönemi anlamamıza yarayan temel şey, insanların günlük hayatlarında bıraktığı küçük işaretlerdir.

Bu kitabı okurken saraylarda kimlerin yaşadığını, hangi kararların alındığını ve insanların bu yapıları oluştururken nasıl bir düşünceyle hareket ettiğini fark edeceksin.

İlk durağımız Osmanlı Devleti'nin kalbi sayılan, padişahların yaklaşık dört yüz yıl boyunca yaşadığı ve yönettiği muhteşem bir saray olacak: Topkapı Sarayı.

TOPKAPI SARAYI

Osmanlı'nın Kalbine Yolculuk

Sevgili Tarih Yolcusu,

Şimdi seninle yaklaşık **BEŞ YÜZ ELLİ YIL ÖNCE**
SİNİN İSTANBUL'UNA gidelim.

Şehir yeni fethedilmiş, sokaklarda farklı diller konuşuluyor, limanlara uzak ülkelerden gelen gemiler yanaşılıyor. Çarşılarda tüccarlar alışveriş yapıyor, ustalar dükkânlarında çalışıyor. İstanbul, her geçen gün **OSMANLI DEVLETİ'NİN YENİ MERKEZİ** olarak gelişiyor.

İşte bu dönemde genç bir padişah, yeni başkentine yakışacak büyük bir saray yaptırmaya karar verdi.

Bu padişah kimdi dersin?

Elbette İstanbul'u
fetheden Fatih Sultan
Mehmed Han.

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'da **YALNIZCA KEN DİSİNİN YAŞAYACAĞI BİR SARAY YAPTIR MAK İSTEMİYORDU.** Kuracağı saray; devlet iş-
lerinin yürütüldüğü, ilim ve sanat çalışmalarının yapıldığı,
Osmanlı yönetiminin önemli merkezlerinden biri olmalıydı.

Çünkü İstanbul'un fethiyle
birlikte Osmanlı Devleti için
yeni bir dönem başlamıştı.
Büyüyen devletin yönetim merkezi
artık bu şehirde şekillenecekti.

Böylece Marmara Denizi'ne ve İstanbul Boğazı'na ba-
kan Sarayburnu'nda yeni bir sarayın yapımına başlandı:
Topkapı Sarayı.

1472 yılında başlayan çalışmalar 1478 yılında tamam-
landı. Ancak Topkapı Sarayı zaman içinde değişmeye ve
büyümeye devam etti. **TAHTA ÇIKAN PADİŞAH
LAR, İHTİYAÇLARA GÖRE SARAYA YENİ BÖ
LÜMLER EKLETTİLER.** Böylece Topkapı; avluları,
bahçeleri, köşkleri ve farklı görevleri olan yapılarıyla geniş
bir saray topluluğuna dönüştü.

Topkapı Sarayı, dünyanın farklı yerlerinde yapılan bir-
çok saraydan ayrılıyordu. Tek ve büyük bir yapıdan oluş-
mak yerine, farklı avluların çevresine yerleştirilen bölüm-
lerden meydana geliyordu. Bu düzen, Osmanlı'nın kendine
özü saray anlayışını yansıtıyordu.